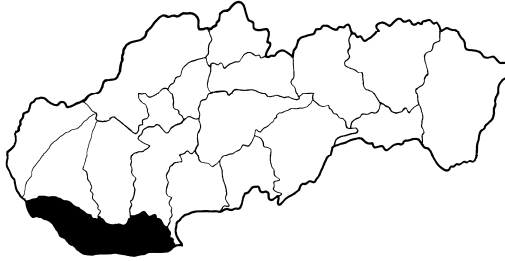

Podunajsko

Región nazývaný zlatou záhradou charakterizuje obilie a vodné toky. Politické udalosti v 20. storočí poznačili presídľovanie slovenského, nemeckého aj maďarského obyvateľstva. Sústreďujú sa tu inštitúcie zamerané na výskum a prezentáciu ľudovej kultúry Maďarov na Slovensku.

Geograficky vymedzený región Podunajsko sa rozprestiera prevažne na ľavom brehu rieky Dunaj, zo severu je ohraničený Malým Dunajom a hranicami bývalej Komárňanskej a Ostrihomskej župy, na východe končí na hranici Hontu. Z juhu ho ohraničuje Dunaj, tvoriaci štátnu hranicu, len pri Bratislave sú na slovenskom území obce aj na pravom brehu Dunaja. Táto oblasť sa členila medzi viaceré administratívne celky. Od Bratislavy na juhovýchod medzi tokmi Dunaja a Malého Dunaja sa nachádza Žitný ostrov, ktorý bol súčasťou Bratislavskej župy. Obce na pravej strane Dunaja – Jarovce, Rusovce a Čunovo, ktoré sú dnes časťou Bratislavy, patrili do Mošonskej župy a v rokoch 1918–1947 boli pričlenené k Maďarsku. V južných častiach Žitného ostrova na územie dnešného Slovenska presahoval výbežok Rábskej župy. Po oboch stranách Dunaja sa vo východnej časti regiónu rozprestierala Komárňanská a Ostrihomska župa.

Sídlo Komárňanskej župy bolo na hrade Komárno. Mestečko Komárno sa stalo v 16. storočí hlavnou oporou protitureckej obrany na Dunaji, východiskom protitureckých vojenských výprav a výpadov, smerujúcich predovšetkým proti Ostrihomu. Komárňanskú pevnosť, ktorej zvyšky existujú doposiaľ, chránila aj dunajská flotila. Turkom sa Komárno nepodarilo nikdy dobyť, dediny ležiace severne od Dunaja im však v 17. storočí boli poplatné. Turecké panstvo skončilo

až v 80-tych rokoch 17. storočia. Komárňanská župa bola za vlády Jozefa II. na krátky čas spojená s priľahlou Ostrihomskou župou.

Žitný ostrov, maďarsky nazývaný Csallóköz, predstavuje svojrázny geografický celok a v dávnejších dobách tvoril čiastočne osobitnú politicko-správnú jednotku. Pomenovanie pochádza z názvu zaniknutej rieky Csalló. Obyvatelia sa nazývajú Žitnoostrovčania, po maďarsky Csallóköziek. Pre svoju úrodnosť sa územie nazývalo aj Zlatou záhradou. Delí sa na horný a dolný Žitný ostrov. Výbežok bývalej Rábskej župy na ľavej strane Dunaja je známy pod názvom Medzičilizie. Pre horný (západný) Žitný ostrov sú príznačné malé, blízko seba vzdialené osady, niekedy len s niekoľkými domami. Na dolnom Žitnom ostrove sa nachádzajú veľké dediny ako Kolárovo, Kameničná, Zlatná na Ostrove. V sociálnej skladbe viacerých obcí hrali významnú rolu zemanania (napríklad vo Vojke a Holiciach). Zemiansky stav mohol za zásluhy udeľovať ostrihomský arcibiskup, preto boli nazývaní cirkevní, alebo aj *kňazskí zemanania*.

Významný podiel obyvateľstva tohto regiónu tvoria príslušníci maďarskej etnickej menšiny. Do Turkami spustošených obcí sa na prelome 17. a 18. storočia prisťahovalo obyvateľstvo zo severnejších častí Slovenska, predovšetkým z Nitrianskej a Trenčianskej župy – do Hurbanova, Duloviec a okolia. Ďalšie slovenské obce v okolí Komárna vznikli po pozemkovej reforme v dvadsiatych rokoch 20. storočia, keď rozparcelované časti veľkostatkov boli pridelené moravským a slovenským kolonistom. Slovenské obyvateľstvo zo severu sa sem dosídlilo aj po 2. svetovej vojne, kedy bola časť maďarského obyvateľstva presídlená do Maďarska. Napríklad obyvateľov obce Dunajská Lužná tvoria z veľkej časti prisťahovalci z Terchovej, okolia Myjavy a oravskej Lipnice. Západná časť Žitného ostrova bola od 16. storočia v súvislosti s protireformáciou dosídlená nemeckým obyvateľstvom, ktoré kolonizovalo aj územie pod Malými Karpatmi a na Žitnom ostrove tvorilo od Bratislavy po Kvetoslavov nemecký jazykový ostrov. Obce Jarovce a Čunovo v 16. storočí osídlili chorvátski kolonisti a dosiaľ sa tu zachoval chorvátsky dialekt, používaný u pôvodného obyvateľstva popri slovenčine, maďarčine a nemčine. Nemeckí kolonisti boli v Mošonskej župe od 18. storočia. V severozápadnej časti regiónu dominujú Slováci, podobne ako i v obciach Dunajská Lužná, Kalinkovo, Miloslavov, Most pri Bratislave, ktoré v posledných desaťročiach dosídlili aj Bratislavčania. Jazykové bariéry pomáhala preklenúť výmena detí medzi rodinami rôznej etnickej príslušnosti, zaznamenaná ešte v 70. rokoch 20. storočia. Vytvárali sa tak stabilnejšie väzby medzi niektorými obcami a skupinami obyvateľov obvykle s rovnakým vierovyznaním.

Z konfesijného hľadiska prevažuje katolícke vierovyznanie, avšak v okresoch Dunajská Streda a Komárno sú významne zastúpení aj reformovaní (kalvíni), najmä medzi obyvateľmi maďarskej národnosti. Rozdiely v náboženstve sa prejavili v rodinnom a spoločenskom živote, spôsobe byvania i niekto-

rých iných zložkách tradičnej kultúry. V 17. storočí sa v Komárne usídlili srbskí utečenci pred Turkami, ktorí tu založili pravoslávnu cirkevnú obec. Hlásili sa k nej tiež bulharskí zeleninári, ktorí boli v Komárne a jeho okolí výraznejšie koncentrovaní.

Kováčska dielňa v Dunajskej Lužnej. (2004)

Geograficko-prírodné podmienky celého územia majú nížinný charakter s pomerne teplou klímou a úrodnou pôdou. Len vo východnej časti prechádza nížina do mierne zvlnenej Podunajskej pahorkatiny. Nížinný kraj s úrodnou pôdou predurčil, že hlavným zamestnaním obyvateľov vidieka bolo poľnohospodárstvo. Žitný ostrov sa stal po meliorizácii v 19. storočí najúrodnejšou oblasťou Slovenska. Okrem toho, že je obilnicou Slovenska, rozvinuté tu bolo ovocinárstvo, v súčasnosti i pestovanie kvetov a skleníkových plodín. Vinárska oblasť sa nachádzala predovšetkým vo východnej časti regiónu. Z priemyselných plodín tu pestovali konope a ľan, ktorý sa spracúval v ľanárskom závode v Tóni. Z poľnohospodárskych plodín malo väčší význam pestovanie tabaku pri Váhu a Dunaji. V Chotíne a Komoči sa dorábali kvalitné melóny. Aj v súčasnosti Žitnoostrovčania zásobujú melónmi severnejšie územia Slovenska. V chove hospodárskych zvierat mal najväčší význam hovädzí dobytok, pričom hlavným cieľom

bola produkcia mlieka. Do prvej svetovej vojny bol významný aj chov volov ako ťažných zvierat. Vo viacerých dedinách bol rozšírený chov ošípaných i oviec.

Najväčším mestom bol Šamorín, na mestečká sa vyvinuli trhové obce Dunajská Streda, Štvrtok na Ostrove. Hospodársko-kultúrnym centrom východnej oblasti regiónu bolo Komárno, ktoré zaznamenalo najväčší rozkvet v 18. – 19. storočí, najmä v období výstavby železníc a zavedenia parníkov v riečnej doprave. Rozvinutá remeselná výroba zásobovala tovarom nielen obyvateľov mesta a okolitých dedín, ale rozvážali ho aj do vzdialených miest. Príkladom sú komárňanské truhlice s maľovanými motívmi tulipánov, ktoré sa nachádzajú v niektorých domácnostiach do súčasnosti a v 19. storočí sa tešili veľkej obľube na maďarskom trhu a po Dunaji ich vozili až na Balkán. Drevo získavali od slovenských pltníkov, ktorí končili svoju púť po Váhu obvykle v Komárne a po Hrone v Kamenici nad Hronom. Komárno bolo tiež do začiatku 20. storočia centrom výroby čierneho riadu a glazovanej keramiky. V Dunajskej Lužnej sa miestni Rómovia špecializujú na umelecké a úžitkové kováčstvo. Svoje výrobky a zručnosti prezentujú na tzv. Kováčskom dvore. V priľahlej ulici je sústredených niekoľko kováčskych dielní.

Nakoľko oblasť Podunajska bola bohatá na vodné toky a riečne ramená, rozšírené tu bolo pltníctvo a rybárstvo. Význam poklesol po regulácii vodných tokov na prelome 19. a 20. storočia. V niektorých miestach bolo rozšírené pletenie rybárskych sietí, najmä v Komárne, Martovciach, Nesvadoch. V rámci ľudovej výroby bola v pridunajských obciach rozšírená výroba z pálky – trstiny, z ktorej sa robili úžitkové predmety.

Zaujímavým doplnkovým remeslom bolo ryžovanie zlata na Dunaji. Na prelome 19. a 20. storočia sa týmto zamestnaním živili stovky rodín na Žitnom ostrove. Zlato sa získavalo z naplaveného piesku pomocou ryžovacieho stola s doskou zvažujúcou sa k vode, pričom na jeho vyššom konci bolo sito. Od zlata sa oddeľoval tzv. čierny piesok – železo, ktoré ryžovači používali ako platidlo za prenájom brehov. Ryžovanie zlata patrilo k sezónnym prácam, náradie ryžovači prepravovali na člnoch. S touto činnosťou sa tu môžeme stretnúť ešte aj v súčasnosti.

Tradičný odev sa najdlhšie zachoval vo východných oblastiach regiónu, kde ho nosili približne do druhej svetovej vojny, aj to však len v podobe pracovného odevu z konopného plátna. Mužský odev bol spravidla ušitý z čierneho, prípadne z tmavomodrého súkna. Nohavice boli okolo rázporkov zdobené šnurovaním, vesta i kabát na sviatočnom obleku sa často zapínali veľkými striebornými gombíkmi. Strieborné šperky ako odevné doplnky boli charakteristické najmä pre obce v okolí Iže a Chotína. K obleku sa nosila košeľa mestského strihu a čižmy s vysokými sárkami. V lete vo všedný deň chodili bosí. V ženskom odevu sa zachovala väčšia rozmanitosť. V oblasti Komárna bol najpestrejší odev

v Martovciach, kde sa vzhľadom k okolitým dedinám udržal najdlhšie. Šesť obcí na dolnom toku Hrona (Bíňa, Bruty, Kamenín, Kamenný Most a hontianske obce Sikenička a Pavlová) sa podľa ženského kroja s predĺženým driekom a krátkou sukňou nazývalo aj Kurtaszoknyás hatfalu.

Do ľudového odevu pomerne skoro prenikli továrenské materiály a mestské prvky, ktoré neumožňovali širšie uplatnenie výšivky na odevu. Odevy a úžitkové textilie sa zdobili pomerne skromne. Na ich výzdobu sa používali strojové čipky a stuhy. V menšej miere sa výšivka uplatnila na ženských rukávcoch, šatkách, okrajoch mužských plátenných gatí. Omnoho významnejšie a známejšie sú výšivky, ktoré sa zhotovovali na predaj. Približne od prelomu 19. a 20. storočia sa v niektorých obciach stalo vyšívanie súčasťou obživy. Najrozšírenejšími technikami boli prelamovaná výšivka, tzv. „ažúrové šitie“ a novšieho pôvodu je výšivka na predtlačенých vzoroch. Touto výšivkárskou tradíciou je známy Chotín a okolité obce. Najmä v Chotíne sa vyšívanie stalo nielen významnou domácko-uvýrobou, ale ovplyvnilo aj vkus ľudu. Vyšívajú dámsku bielizeň skupovali priekupníčky a chodili ju predávať do vzdialenejších miest. Výšivkárstvo z Chotína sa rozšírilo i do okolitých obcí – Iža, Dolný Peter, Modrany, Marcelová. Na rozšírení výšivkárstva mal zásluhu veľkostatkár Gejza Baranyai a Maďarský ochranný spolok, založený roku 1906. Vyšívaním sa v Chotíne zaoberali takmer všetky dievčatá a ženy bez ohľadu na ich sociálny pôvod. Prelamovaná výšivka, náročná na čas, sa dnes robí už len zriedka. Prevažuje vyšívanie súprav prikrývok z farebnej panamy. Druhou známou vyšívачskou obcou boli Martovce, kde sa zhotovovali obrusy a iné bytové doplnky zdobené aplikáciou červených motívov na biely podklad. Túto techniku uplatňovali martovské ženy predovšetkým na odevných súčiastkách.

Domácka výroba na dedinách nebola príliš rozšírená. Najväčší význam malo spracovanie konopí dedinskými tkáčmi. Zhotovovali bytové a úžitkový textil, obvykle so vzorom vytkaným červenou alebo bielou bavlnou. Rozšírená bola výroba košíkov a rohoží a tiež pletenie rybárskych sietí.

Pre ľudovú architektúru boli charakteristické tzv. uličné typy sídiel s pravidelným pôdorysom, kde domy a dvory sú v radovej zástavbe. Najdôležitejším stavebným materiálom bola pálená a nepálená tehla, hlina a blato. Z hľadiska stavebných techník išlo o stavby z válkov a z nepálených tehál, vpletanie z prútia, následne omazané hlinou, vykladanie, nabíjanie. Krytinu strechy tvorila slama, alebo častejšie trstina, ktorú získavali kosením zo zamrznutých močiarov. Od 19. storočia ju v dôsledku protipožiarnych nariadení nahrádzala škridľa. Domy boli prevažne trojpriestorové, skladali sa z pitvora, izby a komory. Hospodárske budovy boli obvykle radené za obytným domom pod jednou strechou, alebo samostatne postavené vo dvore. Pomerne časté sú tzv.

dlhé dvory, v ktorých je za sebou spojených niekoľko bytov. Vnútorne zariadenie predstavovalo zmes ľudových a meštianskych prvkov.

V rozľahlých chotároch dolného Žitného ostrova sa vytvárala systém samôt, tzv. *tani* a stajní v extraviláne. K ďalším hospodárskym stavbám patrili napríklad latkové sušiarne na kukuricu a vahadlové studne. Humná boli obvykle pod holým nebom, obilie sa mlátilo tlačением, vydupávaním dobytkom, resp. neskôr ručnými a parnými mláčačkami. Táto práca sa robila počas letných mesiacov, preto neboli potrebné veľké stodoly na nevymlátené obilie. Plevy sa uskladňovali v samostatnom plevine alebo šope, zvanej aj *pajta*. Ďalšiu skupinu hospodárskych stavieb tvoria vinohradnice lisovne a pivnice na víno v okolí Komárna a Štúrova. Osobitosťou regiónu sú samostatne stojace pece zvané podľa kupolovitého tvaru *šiška*, rozšírené najmä v obciach s prevládajúcim maďarským etnikom.

Typickými technickými pamiatkami Žitného ostrova sú predovšetkým vodné mlyny, ktoré boli v prevádzke na Veľkom i Malom Dunaji a na ramenách Dunaja. Pôvodne boli mlyny priamo na vodných tokoch, vybudované na člnoch. Tieto tzv. lodné mlyny sú na našom území známe od 13. storočia, najväčší rozmach zaznamenali v 18. a v 1. polovici 19. storočia, hlavne na Dunaji a Váhu. Zanikali v súvislosti s reguláciou riek a rozvojom riečnej dopravy v 19. storočí, niektoré boli prebudované na pobrežné kolové mlyny. Pri stavbe pobrežných kolových mlynov sa z lodných mlynov využívalo hlavne mlynské zariadenie, preto majú rovnako ako vodné mlyny dvojnásobné prevodové súkolie. Mlynské zariadenie pozostávalo z násypnej časti, ktorú tvorila sústava mlecích kameňov, a osievacej časti (múčna truhla, otrubnica s osievacím vybavením). Kým lodné mlyny boli umiestené na člnoch, mohlo sa regulovať ich umiestenie v prúde rieky tak, aby bol optimálny účinok vody na lopatky kola. Pri pobrežných kolových mlynoch prúd vody na koleso usmerňovala hať z kolov a prútia.

V druhej polovici 19. storočia bolo ešte vyše sto mlynov v 21 lokalitách – teda v niektorých obciach ich bolo viacero. Napríklad vo Vojke nad Dunajom mleli v pätnástich, v Bodíkoch v štrnástich, v Šamoríne v trinástich, v Jelke v siedmich, v Jahodnej v šiestich mlynoch. Vodné mlyny boli aj v takých lokalitách, ktoré dnes už ležia v značnej vzdialenosti od rieky, ako napríklad vo Veľkom Mederi, Baloni, Jurovej, Malých Dvorníkoch, vo Vydranoch a Lúči na Ostrove. Verejnosti prístupné sú vodné pobrežné mlyny v Jahodnej a Dunajskom Klátove. Mlyn v Jahodnej predstavuje stav mlynárskej výroby z oblasti Žitného ostrova v 1. polovici 20. storočia. Pôvodne pobrežný kolový mlyn bol v roku 1920 prebudovaný do súčasnej podoby. V mlyne bola v roku 1987 zriadená expozícia mlynárstva Žitnoostrovského múzea v Dunajskej Strede. Zrekonštruovaný je i vodný mlyn z Radvane nad Dunajom. Je to v súčasnosti jediný existujúci lodný mlyn na Slovensku. Poloha lodného mlyna sa v prúde rieky regulovala reťazami, na zimu sa vyťahoval na breh. Pri rekonštrukcii boli jednoduché

člny nahradené oceľovými plavákmi, pontónmi, aby odolali nárazom vody a ľadu a zodpovedali súčasným dopravným predpisom na Dunaji. Mlyn bol rekonštruovaný v komárňanskom prístave, v súčasnosti je zakotvený v mŕtvom ramente pri Kolárove.

Z tradičných obyčají sa v regióne zachovali fašiangové obchôdzky masiek sprevádzaných hudbou a obdarúvaných divákmi, ktoré vyúsťia do zábavy. Vyskytujú sa napríklad v obciach Mliečno, Horné Janíky, Štvrtok na Ostrove, ale i v Jarovciach. V regióne je od 18. storočia zaznamenaný zvyk voľba turičného kráľa, a tiež obchôdzky turičnej kráľovnej. Na Luciu sa do bielych plachiet zahalovali častejšie mládeni. Možno tu pozorovať súvislosti so zvykmi z českých a nemeckých oblastí. Zo slovensého folklóru tu boli významnejšie zastúpené poverové rozprávania a povesti.

Folklór, ako aj folklórne podujatia podunajskej oblasti sú ovplyvnené skutočnosťou, že ide o národnostne miešanú oblasť. Na tradičné hudobné prejavy sú zamerané Kultúrne dni Bihari Jánosa vo Veľkom Blahove, kde sa tento chýrny cigánsky primáš narodil. V Dulovciach koncom júla býva detský folklórny festival, na ktorom sa stretávajú súbory zo Slovenska a súbory Slovákov žijúcich v zahraničí. V ohradenom areáli pri tradičnom dome v Martovciach sa koná Turičný festival.

Žitnoostrovský folklór, ale i folklór z južných oblastí Slovenska a z Karpatskej kotliny spracúva Žitnoostrovský súbor piesní a tancov z Dunajskej Stredy, súbor Hajós (Lodiar) z Komárna a množstvo dedinských folklórnych skupín a detských folklórnych súborov, ktoré združuje kultúrny spolok obyvateľov maďarskej národnosti na Slovensku – CSEMADOK. Osobitnej pozornosti sa tešia citarové hudby, ktoré svojim interpretačným štýlom a repertoárom nadväzujú na archaické gajdošské piesne alebo na novšie verbunkové a čardášové melódie. Na folklór chorvátskej národnostnej menšiny sú orientované folklórne skupiny v Jarovciach a Čunove.

Doklady o spôsobe života v oblasti Podunajskej nížiny zbiera a verejnosti prístupňuje Podunajské múzeum v Komárne. Špecializuje sa na výskum maďarskej národnostnej kultúry na Slovensku. Etnografická časť expozície dokumentuje typické remeslá späté s vodou (mlynárstvo, rybárstvo, ryžovanie zlata). Vysunutá expozícia je dom ľudového bývania v Martovciach neďaleko Hurbanova. Je to tradičný trojpriestorový sedliacky dom z roku 1871, krytý trstinovou strechou. Návštevníkom je prístupná predná (čistá) izba, kuchyňa s otvoreným komínom a zadná izba. Všetky miestnosti sú zariadené pôvodným martovským maľovaným nábytkom.

S tradičnou kultúrou Žitného ostrova sa možno oboznámiť v Žitnoostrovskom múzeu v Dunajskej Strede. Expozícia prezentuje žitnoostrov-

skú sedliacku kuchyňu s otvoreným komínom, sedliacku izbu, pamiatky zo života a činnosti cechov, pracovné nástroje ryžovačov zlata, nástroje na pradenie a tkanie. Zaujímavými exponátmi sú drevorezby rybárskeho majstra z Dobrohošti. Súčasťou múzea je vodný mlyn v Dunajskom Klátove.

Mestské vlastivedné múzeum sa nachádza v Šamoríne. Z národopisných exponátov je tu poľnohospodárske náradie, nádoby, domáce zariadenia, výrobky ľudových umelcov, rybárske siete a náčinie. Aj tu tvoria osobitú časť expozície predmety spojené s rybárstvom a ryžovaním zlata.

V obci Veľký Meder je miestne múzeum v obytnom dome z roku 1863, zariadenom nábytkom z prelomu 19. a 20. storočia. Podobne i v Kráľovičovych Kračanoch zriadila obec pamätný dom s dobovým nábytkom a náradím roľníckej domácnosti. Tento hlinený objekt bol postavený v roku 1878 a slúžil ako notársky dom, neskôr ako obecný dom. Ľudový dom – trojpriestorový objekt z druhej polovice 19. storočia je aj v obci Vrakúň. Steny sú z nepálených tehál, omazaných blatom s plevami, nalíčené na bielo. Konštrukcia krovu je nožnicová so slemenom, krov je krytý trstím. Čelný štít je vypletaný z prútia a omazaný hlinou. Všetky miestnosti majú podlahu z utlačenej hliny. Zariadenie je z 30. rokov 20. storočia. Na dvore je vahadlová studňa, oproti nej hospodárske stavby. Pozemok je oplotený ohradou z vypletaného prútia. Obecná vlastivedná expozícia ľudového bývania sa nachádza tiež v obciach Čičov, Hroboňovo a Gabčíkovo.

V Šamoríne sídli Fórum inštitút pre výskum menšín. Jednou z jeho súčastí je od roku 1997 Výskumné centrum európskej etnológie, nachádzajúce sa v Komárne. Jeho súčasťou je knižnica, národopisný archív a archív drobných sakrálnych pamiatok. Odbornej verejnosti je známe najmä publikačnou činnosťou, výskumnými programami a usporadúvaním konferencií. Paralelne funguje aj Etnografická spoločnosť Maďarov na Slovensku, ktorá je orientovaná na sieť dobrovoľných výskumníkov.

V regióne nie sú monumentálne kultúrno-historické pamiatky, avšak možno tu vidieť viacero kaštieľov a tiež pôvodom románske kostolíky v Šamoríne, Holiciach, Hubiciach a Hamuliakove. V Komárne, ktoré je kultúrnym centrom maďarského etnika na Slovensku, sa zachoval pevnostný systém bást a múrov okolo jadra mesta z čias protitureckých bojov. Pozoruhodný je aj pravoslávny kostol a jeho ikonostas. Ľavú stranu Dunaja spája s pravou medzi obcami Vojka a Kyselica. Tu spája tri obce nachádzajúce sa na novovytvorenom ostrove medzi starým tokom Dunaja a prívodným kanálom k vodnej elektrárni v Gabčíkove. Vodné dielo Gabčíkovo pozmenilo nielen charakter krajiny, ale aj spôsob života časti obyvateľov v priľahlých obciach, v ktorých sa očakáva rozvoj turizmu a rekreácie. Atmosféru regiónu dotvárajú štýlové reštaurácie – čárdy s rybárskymi špecialitami a špecialitami slovenskej aj maďarskej kuchyne.

Odev z Dolných Obdokoviec a Martoviec. (1986)

Výberová bibliografia:

- APÁTHYOVÁ-RUSNÁKOVÁ, Zora: *Fašiangy v slovenskom povodí Dunaja – minulosť a súčasnosť*. In: *Folklór és tradíció IV*, 1987, s. 163–174.
- BENŽA, Mojmir: *Ludové staviteľstvo Podunajska a výber objektov pre Múzeum slovenskej dediny*. Zborník Slovenského národného múzea 84, 1990, *Etnografia* 31, s. 147–183.
- CHLUP, Ján: *Zmeny etnického povedomia v prímestskej obci Bratislavy Čunove*. *Slovenský národopis*, 33, 1985, s. 223–226.
- KOLLÁR, Štefan: *Mlátenie obilia („tlačenie“) dobytkom v oblasti Komárna*. *Agrikultúra*, 14, 1976, s. 49–50.
- KOVAČEVIČOVÁ, Soňa: *Žitný ostrov. Príroda a spoločnosť*, 37, 1988, č. 8, s. 20–25.
- LISZKA, József: *Žitný ostrov*. In: *Liszka, J.: Národopis Maďarov na Slovensku. Lilium Aurum, Komárno – Dunajská Streda 2003*, s. 169–207.
- MAGULA, Anton: *Vodné mlynárstvo na Žitnom ostrove*. *Csallóközi Múzeum, Múzeumi Híradó. Dunajská Streda*, 1980, č. 4, s. 8–11, 20–23.
- MLYNKA, Ladislav: *Spoločenské postavenie mlynárov na južnom Slovensku*. *Etnologické rozpravy*, 1, 1994/1, s. 53–58.
- POLÁKOVÁ, Csilla: *Spolužitie nábožensky zmiešaného dedinského spoločenstva na príklade obcí Okoč a Opatovský Sokolec*. *Etnologické rozpravy*, 6, 1999, č. 1, s. 107–31
- ŠŤASTNÁ, Ida: *Príspevok k národopisej charakteristike komárňanského okresu*. *Spravodaj oblasti Podunajského múzea v Komárne*, 1, 1979, s. 27–32.
- ŠŤASTNÁ, Ida: *Výšivkárstvo v okolí Komárna*. *Spravodaj oblasti Podunajského múzea v Komárne*, 2, 1982, s. 101–104.
- TÓTH, Ildykó: *Ryžovanie zlata*. *Csallóközi Múzeum, Múzeumi Híradó. Dunajská Streda*, 1989, č. 3, s. 3–4.